

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการช่วยพัฒนาและปลูกฝังคุณสมบัติที่ดีที่พึงปรารถนาให้กับคนในสังคม โดยมุ่งเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์ให้แก่สังคม รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษาระดับนี้¹ จึงจะเห็นได้ว่าในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการศึกษาในระดับประถมศึกษาคือ²

1. จัดการศึกษาภาคบังคับ (ป. 1-ป. 6) ให้ทั่วทุกท้องถิ่น และควบคุมเด็กที่ค้อยโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับนี้ ได้แก่ เด็กที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ภาษาและวัฒนธรรม ไกลคมนาคม รวมทั้งเด็กพิการและเด็กที่อยู่ในสภาพที่ควรให้การสงเคราะห์
2. ให้ความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระดับนี้อย่างมีคุณภาพทัดเทียม โดยเฉพาะการเสริมสร้างคุณภาพของการบริการทางการศึกษาในท้องถิ่นที่เสียเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคม
3. ให้การจัดการประถมศึกษาโดยส่วนรวมมีคุณภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพการเรียนการสอน การใช้หลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนองต่อความจำเป็น

¹ เวิร์ม ระหว่างบ้าน, "การประถมศึกษาในอนาคต," สารพัฒนาหลักสูตร 29 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2527): 3.

² สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529), หน้า 16.

ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมทั้งการเพิ่มทุนประสิทธิภาพในการบริหารและการนิเทศการศึกษา

โดยความเป็นจริงแล้ว การศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้แก่ประชาชน หรือเยาวชนทั่วประเทศอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน การประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดที่รัฐต้องจัดให้เยาวชนของชาติทุกคน ทุกตำบล ทั่วประเทศไทยได้เรียนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ หก ไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นที่เจริญหรือทุรกันดารทางไกลการคมนาคม รัฐต้องดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานที่เร่งด่วนที่สุดเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้การประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ให้เด็กทุกคนที่อยู่ในวัยประถมศึกษาได้มีโอกาสเข้าเรียน³ ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนประถมศึกษา มีความแตกต่างหลากหลายเป็นอันมากในเรื่องที่ตั้ง ในเรื่องภาคภูมิศาสตร์ ในเรื่องความเป็นเมือง และในค่านิยมหลัง ค่านิยมธุรกิจของนักเรียน ภายในโรงเรียน ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้โรงเรียนแตกต่างกันในด้านการสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านการเงินจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีความแตกต่างกันในด้านโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากหน่วยงานในระดับเหนือขึ้นไป แตกต่างกันในด้านสมรรถภาพ การแก้ปัญหาของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน⁴ ในชุมชนบางแห่งมีสถานศึกษาไม่เพียงพอ ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษ บางแห่งอยู่ห่างไกลความเจริญมาก ซึ่งตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ให้ยกเว้นเด็กที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจากโรงเรียนเกิน 3 กิโลเมตร ไม่ต้องเข้าเรียนภาคบังคับในโรงเรียนประถมศึกษา กระนั้นก็ตาม ในชนบทบางแห่งการคมนาคมติดต่อยัง เป็นอุปสรรคสำคัญที่มีผลทำให้เด็กส่วนหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนแม้เพียง 1 กิโลเมตร ก็ยังไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา เพราะการเดินทางไปโรงเรียนต้องผ่านทางทุรกันดาร เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เรียกว่า เด็กด้อยโอกาส

³ชินภัทร ภูมิรัตน, "การกระจายของทรัพยากรทางการศึกษาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา," วารสารการศึกษาแห่งชาติ (ธันวาคม 2533-มกราคม 2534): 9.

⁴สมศรี กิจชนะพานิชย์, "ทรัพยากรภาคเอกชนและคุณภาพการประถมศึกษาในประเทศไทย," วารสารการศึกษาแห่งชาติ (ธันวาคม 2533-มกราคม 2534): 74.

ทางการศึกษา (Disadvantaged Children)

เด็กค้อยโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทยยังมีจำนวนมากที่รัฐยังเข้าไปบริการไม่ทั่วถึง เด็กเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกำลังของชาติทั้งสิ้น ถ้าหากไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาคตามอัธยาศัยอาจจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิด เช่น ประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ไม่รู้จักหน้าที่พลเมืองที่ดี และสุดท้ายอาจเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของชาติในอนาคต⁵ แต่รัฐก็มีโครงการที่เด็กค้อยโอกาสเหล่านี้ และได้จัดให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปบริการ เช่น กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษาจัดให้กองการศึกษาพิเศษดำเนินงาน เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสได้เรียนในรูปของโรงเรียน เรียกว่า "โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์" กระทรวงมหาดไทยจัดให้กรมประชาสงเคราะห์ กรมพัฒนาชุมชนเข้าไปช่วยเหลือในรูปแบบบริการให้พ่อแม่ของเด็กมีอาชีพ และจัดรวมเด็ก ๆ มาเรียนชั้นเริ่มต้น หรือในบางโอกาสเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้จัดบริการให้ในรูปแบบที่จัดให้การศึกษาชั้นมูลฐาน โดยเจ้าหน้าที่ที่ทอมีความรู้เป็นผู้สอนให้ เมื่อจำนวนเด็กมากขึ้นก็โอนไปเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ต่อไป⁶ นอกจากหน่วยงานเหล่านี้แล้ว ตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งนอกจากจะมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยทั่วราชอาณาจักร เช่นเดียวกับตำรวจทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังมีหน้าที่พิเศษที่จะต้องปฏิบัติงานด้านบริการประชาชนแทนกระทรวง ทบวง กรม อื่น ๆ อีกด้วย กล่าวคือ สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัย การพัฒนาชาวเขา รวมถึงการป้องกันปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษ การฝึกอบรมป้องกัน ปราบปรามการก่อความไม่สงบ และปฏิบัติร่วมกับฝ่ายทหารและส่วนราชการอื่น ๆ ในการป้องกันราชอาณาจักร เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นยังมีภารกิจอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการให้การศึกษแก่เยาวชนที่อยู่ห่างไกลคมนาคม ซึ่งเป็นภารกิจที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติยิ่ง หึ่งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญได้รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ รู้จัก

⁵ กองการศึกษาพิเศษ, กรมสามัญศึกษา, "เด็กค้อยโอกาสทางการศึกษา," เอกสารของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2529. (อัสสำเนา)

⁶ เรื่องเดียวกัน.

ธรรมเนียมประเพณีไทยและวัฒนธรรมไทย⁷ คึงนั้กองบญัชาการตำรวจตระเวณชายแคน
จิงไค้จักตั้งโครงการโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์คือ⁸

1. เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน อยู่ห่างไกลคมนาคมให้มี
โอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ
2. เพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือของประชาชนให้หมดไปตามนโยบายของ
รัฐบาล
3. เพื่อฝึกให้เด็กมีระเบียบ รู้จักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
ทั้งปลูกฝังค่านิยมให้รู้จักในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อให้เด็กมีใจ
เมตตา กรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองของเด็ก
กับตำรวจตระเวนชายแคนและข้าราชการของรัฐ
5. เพื่อเป็นช่องทางเข้าถึงประชาชนอันจะเป็นช่องทางให้ได้รับความ
ร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความมั่นคงทางชายแคนและภารกิจอื่น ๆ
6. เพื่อต้องการให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น
7. เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัยตลอดจนโภชนาการที่ถูกต้องของเด็ก

โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมที่ตำรวจตระเวนชายแคนดำเนินการ
การอยู่นี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของเงินก่อสร้าง และวิธีการ
ก่อสร้าง⁹ เช่น

⁷ เพื่อแผ่นดินไทย (นามแฝง), "ตำรวจตระเวนชายแคนกับการรักษาเพื่อ
เยาวชนไกลคมนาคม," เสนาสนเทศ 23 (30 ตุลาคม 2527): 5-6.

⁸ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแคน, กรมตำรวจ, "โครงการโรงเรียน
ชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม," (อัคราเนา).

⁹ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแคน, กรมตำรวจ, เอกสารประกอบการ
บริหารโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม, 2529, หน้า 3.

"โรงเรียน ทชต.บ่ารุง" เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งโดยความเสียสละของชาวบ้านร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดนหน่วยต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เป็นโรงเรียนชั่วคราว เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ให้อันคัมพาย เลขตามจำนวนโรงเรียนที่สร้างก่อนหลัง

"โรงเรียน ทชต.สงเคราะห์" เป็นโรงเรียนที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านบริจาคเป็นวัสดุแรงงานทำการก่อสร้างขึ้น

"โรงเรียนมิตรตำรวจบ่ารุง" เป็นโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนจัดงานกุศลหารายได้มาสร้างโรงเรียนชาวเขา และประชาชนไกลคมนาคม

"โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์" เป็นโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเงินก่อสร้างเป็นอาคารเรียนถาวรสำหรับชาวเขา

"โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์" เป็นโรงเรียนที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถพระราชทานเงินก่อสร้างเป็นอาคารเรียนถาวรสำหรับชาวเขา

"โรงเรียนในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี" เป็นโรงเรียนที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีพระราชทานเงินก่อสร้าง โรงเรียนประเภทนี้จะได้รับพระราชทานนามตามชื่อโดยเสด็จพระราชกุศลในแต่ละแห่ง เป็นโรงเรียนที่มีอาคารเรียนแบบถาวรสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม

ในการจัดตั้งโรงเรียนในระยะต่อมา กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนต่าง ๆ ถือปฏิบัติว่า ถ้าจะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านต้องเป็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น คือประชาชนขอร้องให้จัดตั้งและช่วยบริจาคทรัพย์ รวมมือกันจัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราว เพื่อให้เด็กได้เล่าเรียน นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นยังได้รับประโยชน์จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหลายประการ เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การพัฒนาชนบท นอกจากนี้ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสามารถให้คำแนะนำความรู้แก่ประชาชนคนต่าง ๆ เช่น การเกษตร การสหกรณ์ ฯลฯ เป็นต้น ส่วนการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีลักษณะคล้ายคลึงกับการดำเนินงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งไม่เก็บค่าเล่าเรียน ค่าบ่ารุง และยังไม่แจกจ่ายเครื่องแบบนักเรียน อุปกรณ์

การเรียนให้อีกด้วย เป็นการลดภาระของผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนขาดแคลน¹⁰ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานด้านพัฒนาการศึกษาในชนบทที่ทางไกลคมนาคมของโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนนั้นยังประสบกับปัญหาต่าง ๆ กล่าวคือ ปัญหาโรงเรียนยังมีอาคารเรียนชั่วคราวอยู่มาก การมีอาคารเรียนถาวรหรือกึ่งถาวรจึงเป็นเรื่องจำเป็น ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ความยากจนของนักเรียน เพราะมีคามารคาสวนมากประกอบอาชีพทำนาทำไร่ นักเรียนเหล่านี้บางครั้งได้รับความช่วยเหลือในด้านเสื้อผ้า หนังสือ อุปกรณ์การเรียน จากโรงเรียนที่จะต้องไปเยี่ยมโรงเรียนน้องเป็นประจำทุกปี¹¹ และการจัดตั้งโรงเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินการแบบได้รับความช่วยเหลือทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุน ครูที่ใช้ตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งทุกคนไม่ได้รับการศึกษาด้านวิชาครูมาก่อน¹² แม้จะมีปัญหาในการดำเนินการอยู่หลายประการแต่การตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นสิ่งจำเป็น เพราะยังมีเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ทางไกลคมนาคมอีกเป็นจำนวนมากที่รัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยกระทรวงศึกษาธิการ และปัจจุบันนี้มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเปิดทำการสอนอยู่ทั่วประเทศจำนวน 158 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งชายและหญิงรวม 17,630 คน มีครูเป็นตำรวจตระเวนชายแดน 821 คน ครูพลเรือนลูกจ้างประจำ 46 คน และครูช่วยสอนโดยไม่รับค่าตอบแทนอีก 47 คน¹³

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่อยู่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งสภาพพื้นที่ส่วนมากจะเป็นภูเขาหรือป่า ลักษณะภูมิประเทศบางแห่งอยู่ห่างไกลความเจริญ บางพื้นที่

¹⁰ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, กรมตำรวจ, เอกสารประกอบการบริหารโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม, 2529. (หน้า 4)

¹¹ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, กรมตำรวจ, "โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี," 2525, หน้า 10.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

¹³ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, กรมตำรวจ, บัญชีสรุปยอดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนครูและนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2532. (เอกสารโรเนียว).

เป็นเขตเคลื่อนไหวรุนแรงทางการเมือง หรือเป็นจุดเชื่อมต่อกับแนวการเคลื่อนไหวของ กองกำลังต่างชาติ รวมทั้งกองกำลังอื่น ๆ ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ส่งผลกระทบ ระเทือนต่อความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ชายแดนของไทยเป็น อย่างยิ่ง¹⁴ ภัยลักษณะเช่นนี้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนร่วมกับประชาชนใน บางห้องที่ของจังหวัดปราจีนบุรี จึงได้จัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น จนถึง ปัจจุบันนี้มีจำนวน 12 โรงเรียน¹⁵ อยู่ในเขตอำเภอรัฐประเทษ อำเภอสระแก้ว อำเภอ วังน้ำเย็น และกิ่งอำเภอคลองพาด โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี เหล่านี้มีปัญหาหลายอย่างในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ พ.ต.ท. อำไพ มีสมบัติ¹⁶ เกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่จะต้องมีการแก้ไขคือไปอีกหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาครูที่เป็นตำรวจตระเวน ชายแดน ซึ่งส่วนใหญ่ครูตำรวจตระเวนชายแดนเหล่านี้ไม่ได้เรียนทางด้านวิชาครูก่อน ทำให้ไม่เข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการสอน แมวบางโอกาสจะมีการอบรมเกี่ยวกับการสอนอยู่บ้าง แต่บางครั้งจะต้องถูกเรียกตัวไปปฏิบัติงานในหน้าที่อื่น จึงทำให้ผู้ที่ได้รับการ อบรมมาแล้วไม่ได้นำความรู้มาใช้ เพราะครูตำรวจตระเวนชายแดนนั้นมิได้สอนหนังสือ ประจำอยู่ที่โรงเรียนตลอดไป จะต้องมีการผลัดเปลี่ยนหน้าที่กันอยู่เสมอ

ปัญหานักเรียน นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่มีฐานะยากจน พ่อแม่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนาและรับจ้าง บางครั้งเด็กเหล่านี้จะต้องอยู่ บ้าน ช่วยพ่อแม่ทำงานที่นาน จึงทำให้เด็กขาดเรียนบ่อย จะเห็นได้ว่าบางครั้งครอบครัวมีลูก เรียนหลายคนก็จะมีผลัดเปลี่ยนกันมาโรงเรียน ฉะนั้นจึงมีผลทำให้เด็กเหล่านี้มีผล

¹⁴สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การพัฒนาพื้นที่ชายแดน," วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับพิเศษ (ธันวาคม 2528): 39.

¹⁵กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, กรมตำรวจ, "สรุปยอดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนครูและนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2530," (อัคราเนา).

¹⁶สัมภาษณ์ พ.ต.ท. อำไพ มีสมบัติ, หน.ผ.2 กก. 5 อก. ทชค., 19 มกราคม 2531.

การเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และอีกประการหนึ่งคือ เด็กเหล่านี้จะมาเข้าเรียนในชั้นที่มีอายุสูงกว่าเกณฑ์บังคับอย่างน้อย 1-2 ปี สาเหตุเนื่องมาจากบ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก และหนทางก็ลำบาก จึงเป็นการยากที่จะให้เด็กที่ยังเล็กอยู่เดินทางมาเรียน สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กขาดเรียนบ่อย ๆ ก็เนื่องมาจากเด็กเหล่านี้มีการเจ็บป่วย เพราะอาหารการกินและความเป็นอยู่ที่ไม่ดีพอ และทางโรงเรียนก็ได้พยายามแก้ปัญหาโดยจัดโครงการอาหารกลางวัน เป็นการช่วยเหลือเด็กเหล่านี้อยู่บ้าง

ปัญหาคำนวณวัสดุอุปกรณ์การเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอน อันอาจส่งผลถึงการดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

ปัญหาคำนวณสภาพแวดล้อม มีสภาพการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ในบางฤดูกาล ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินงานในเรื่องโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันอีกด้วย

ปัญหาคำนวณอื่น ๆ เช่น ปัญหาคำนวณความมั่นคงปลอดภัยก็มีบ้างในบางโอกาส โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ติดกับพื้นที่ชายแดน ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้มีการป้องกันอยู่แล้วในเรื่องเหล่านี้ แต่ในบางครั้งถ้าเหตุการณ์รุนแรงก็จำเป็นต้องมีการอพยพเด็กไปเรียนในที่ปลอดภัย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความต้อโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลคมนาคมของโรงเรียนตระเวนชายแดน โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งคาดว่าผลการศึกษานี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้แก่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาได้พิจารณาในการที่จะจัดการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค และการกระจายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม โดยมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อสำรวจปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาสภาพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่
 - 1.1 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
 - 1.2 สภาพทางการศึกษาของโรงเรียน คำนนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา คำนการบริหารโรงเรียน คำนหลักสูตรการเรียนการสอน คำนผู้บริหารและครู และคำนนักเรียน
2. ศึกษาปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี คำนปัญหาทั่วไป และปัญหาการศึกษา ได้แก่ ปัญหาคำนนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา คำนการบริหารโรงเรียน คำนหลักสูตรการเรียนการสอน คำนผู้บริหารและครู และปัญหานักเรียน
3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม

1.1 การวิจัยจากเอกสาร ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการในการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ ระเบียบ คำสั่ง บันทึก รายงานการประชุม ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

1.2 การวิจัยภาคสนาม เป็นการใช้แบบสำรวจ แบบสนทนัมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียน และแนวทางแก้ไขปัญหของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบสำรวจ เป็นแบบสำรวจสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน

2.2 แบบสนทนัม เป็นแบบสนทนัมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 2 ชุด สำหรับครู-ผู้บริหาร และนักเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

แบบสนทนัมชุดที่ 1 สำหรับครู-ผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสนทนัมแบบเลือกตอบและเติมคำเกี่ยวกับสภาพของครูและครู

ตอนที่ 2 เป็นแบบสนทนัมแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสนทนัมแบบประมาณค่าเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ตอนที่ 4 เป็นการสอบถามแบบปลายเปิด ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและเติมคำ สถานภาพของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในด้านการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และค้นคว้าปรับปรุงจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ส่วนการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสตรีวิทยาอุปถัมภ์ 3 (บ้านนายาว) อำเภอสนามชัย เขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของเครื่องมือ และนำเครื่องมือที่ได้แก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากครูใหญ่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นการหาข้อมูลเสริมในเรื่องเกี่ยวกับสภาพ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการสำรวจสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยสรุปรวบรวมแล้ว เสนอในรูปแบบความเรียง

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้การร้อยละ

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้ความถี่และอันดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา โดยสรุปรวบรวมแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอในรูปความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในโรงเรียน และสภาพทางการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน หมายถึง สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงปลอดภัยของชุมชนที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สภาพอาคารสถานที่ เขตที่ตั้ง สาธารณูปโภค วัสดุครุภัณฑ์

สภาพทางการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง สภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในค่านโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และการบริหารโรงเรียน หลักสูตรและการเรียนการสอน ครูและนักเรียน

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรีประสบอยู่ทางค่านโยบายทั่วไปและปัญหาทางการศึกษา

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง โรงเรียนที่กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นตั้งขึ้น บริเวณพื้นที่ชายแดนและห่างไกลคมนาคม เพื่อสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเยาวชนกลุ่มอื่น และเป็นการพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตของประชาชนตามชายแดน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนและบริหารงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดปราจีนบุรี

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนใน
จังหวัดปราจีนบุรี

เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการ
ศึกษาของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน 12 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี
ในที่นี้ หมายถึง ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งเจ้าหน้าที่
ตำรวจตระเวนชายแดนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึง สภาพ ปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นเด็กที่คอยโอกาสทางการศึกษา เพราะอยู่ห่างไกลคมนาคม
เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งรับผิดชอบในด้านการจัดการ
ศึกษาให้ทั่วถึง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพชุมชนต่อไป
2. เป็นข้อมูลที่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาคือ กองการ
ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กองการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาและ
แก้ปัญหาทางการศึกษาต่อไป
3. ได้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาเรื่องราวของโรงเรียนตำรวจตระเวน
ชายแดนในโอกาสต่าง ๆ ต่อไป